

ЛУДВИГ

Давид Албахари

Наслов на оригиналот
Ludvig, David Albahari
Stubovi Kulture, Beograd

Copyright © 2007 by David Albahari

Copyright of the translation © S. Fischer Foundation by order of
TRADUKI

The publication of this work was promoted by TRADUKI, a literary network, which the Federal Ministry for European and International Affairs of the Republic of Austria, the Federal Foreign Office of the Federal Republic of Germany, the Swiss arts council Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, the Goethe-Institute, the Slovenian Book Agency and S. Fischer Foundation are members of.

traduki

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека «Св. Климент Охридски», Скопје

ISBN 978-608-221-038-4

ЛУДВИГ

Давид Албахари

Превод

Александар Прокопиев

Поминаа многу години откако последен пат го видов Лудвиг. И тогаш веќе беше стар, тоа не можеше да се сокрие, а ни тој, мора да се каже, не се обидуваше да го направи тоа невидливо. Но без оглед на сè, односно, токму поради сево ова, во еден миг почувствував злоба која не се ни обидов да ја потиснам, иако тогаш Лудвиг ми беше свртен со грбот и не можеше ништо да види на моето лице. Така и му треба, се сеќавам дека помислив, и треба да биде стар како излижан ѓон, како расипано јајце, како камен смачкан во планински поток. Еднаш една жена, геолог по професија, ми покажуваше камења со различни големини и ми ја соопштуваше нивната приближна старост и времето кое било потребно за водата, воздухот и ветерот да се вообличат во формите што ги држевме во рацете. Не мислам со тоа да кажам дека Лудвиг изгледаше толку стар, туку само сакам да го подвлечам и истакнам она што многумина го превидуваат, фактот дека јас, всушност, сум постар од Лудвиг, дека тој е, со други зборови, помлад од мене, и тоа две години и два или три месеца. Никогаш не го утврдив точниот датум на неговото раѓање, но факт е дека тој дошол на овој свет после мене, и дека, доколку работите не тргнат во спротивна насока, после мене од него и ќе си отиде. Се тегнам додека го запишувам ова, така што со лактот морам да ја придржувам хартијата. Некаде прочитав дека тегнењето, како и прозевањето, може да биде знак

на возбуда, иако повеќето луѓе ги поврзуваат токму со спротивното значење, со замор и досада, како и со одење на починка, што за мене, барем во овој миг, никако не важи. Ништо во овој момент не е толку оддалечено од мене како помислата за одење на починка; никогаш креветот не ми бил толку непривлечен и одбивен, дури и гнасен кога ќе помислам на изгужваните чаршави, вешто сокриени под затегнатата прекривка; единствено на што мислам е Лудвиг и единствено што ме исполнува со спокојство е помислата дека тој изгледа постар од мене, како според цртите на лицето, така и според држењето, а за облеката и да не зборувам. Накусо, се тегнам од возбуда, набрзо ќе почнам да се прозевам поради недостиг на воздух, поради чувството на гушење предизвикано од возбудата, од радоста, всушност, најпосле го изговорив она ми тежеше сите овие години, така што се чувствував како принцеза на зрно грашок: колку душеци и да поставеа помеѓу мене и она за што принудно молчев, купче или два пати по толку, тоа подеднакво ме боцкаше и постојано во текот на ноќта се превртував, стенкав и се виткав како црв во залудниот напор да избегам од тие проголтани зборови, во постојан страв дека еднаш, некаде длабоко во мене, ќе почнат да гнијат, па постојано ќе одам следен од смрдеа која се крева до небо, а и понатаму. Што понатаму, каде понатаму, зар има понатаму од небото, веќе ги слушам заглушувачките прашања на оние кои секогаш се огласуваат кога мојот глас ќе се чуе на радио или телевизија, значи, кога и да е кога мојот глас повеќе не е мој, туку е само модификација на мојот вистински глас, тогаш тие се дерат и по-

тегнуваат најразновидни аргументи, кои веќе толку пати се повторувани, што не носат во себе никакво значење, но секогаш е така, секогаш најмногу се лутат оние кои би требало да молчат, а молчат оние чии зборови сепак добро би ни дошле, иако малку се таквите, и зборови и луѓе, луѓе можеби помалку отколку зборови, но сепак ги има, кога сега би застанал и би размислил, сигурно би се сетил на некој, можеби дури и на неколку, и сите би биле неми, сосема неми, и само очите би им биле раширени онака како што се шират кога најпосле ќе направиме увид кој никогаш претходно не сме го направиле, но малку ги има, и такви увиди и такви личности, така што, сè на сè, повеќето се дерат, мавтаат со рацете и ми наденуваат различни имиња и не кријат дека ќе бидат среќни кога конечно ќе замолчам. Со други зборови, кога ќе отидам таму каде што јазикот повеќе ништо не значи, каде владеат тишината и мракот. Никогаш не престана да ме вцашува способноста на луѓето да мразат. Ме изненадуваат другите кога ме мразат мене, а ме изненадува и омразата во мене кога ги мразам другите. Јалово е да се мрази, рече Лудвиг и со тоа ќе се согласам, дури и тогаш кога го мразам поради тоа што тој го рекол тоа. Не знам како тој го постигнува тоа, од каде му се сите оние реченици кои подеднакво наоѓаат место во валканите дневници на наконтените гимназијалки и блескавите роковници на службениците во финансиските институции. И во автобусите на градскиот превоз, што морам да ги користам бидејќи, за разлика од Лудвиг, јас не возам автомобил, никогаш не сум возел и никогаш немам намера да го возам, во тие автобуси,

значи, понекогаш исто така слушам како го спомнуваат Лудвиг и дури ги наведуваат неговите реченици, не само за омразата, туку и за други работи, вклучувајќи ги војната и мирот, риболовот и цената на магдоносот на најголемиот градски пазар. Доволно да ми се слоши, што се случило, и тоа не само еднаш. Повеќе пати сум осетил бранови на мачница кога името на Лудвиг било спомнато во посебно деликатни ситуации, иако секој пат кога ќе се случи тоа сум успевал да се воздржам и вешто да се извечам од јавниот простор каде што сум се наоѓал, а потоа трчајќи ќе се упатев во тоалет и таму повраќав колку ми душа сака, со тоа што тоа помалку може да се нарече обично повраќање, а повеќе кинење на утробата, бидејќи тоа се такви напрегања, такви внатрешни грчења, што навистина сум бил убеден дека стомакот ќе ми се преврти наопаку, како ракавица или поткошула, а потоа, кога тоа ќе завршеше, за цела среќа никогаш не траеше предолго, се враќав во оној ист јавен простор како ништо да не се случило, само што очите ми беа малку закраввени. Еднаш тоа се повтори три пати: таман што ќе се средев и ќе се вратев, уште доволно собран, морав, затоа што некој неразумно повторно ќе спомнеше некои зборови на Лудвиг, полека да се прикрадам до вратата и тогаш, без двоумење да потрчам кон тоалетот. Клозетската шолја е најголемата мера на самотија која може да ја стрефи некоја личност. Нема ништо посамотно и поболно од наведување над клозетска шолја и соочување со мирната површина на водата во неа, особено кога желудникот по трет пат, во кус временски период, се напнува нешто да исфрли од

себе иако во него одамна веќе нема ништо. Но, така е тоа со Лудвиг: ако не може ништо да ви земе, ќе ви го земе тоа ништо, тоа е барем едноставно. И повторно помислувам дека некој, врз основа на овие мои зборови, би можел да помисли дека имам нешто против Лудвиг, иако вистината е сосема поинаква и јас никогаш не сум бил меѓу оние кои нешто му забележуваа. Не инсистирав јас на тоа дека Лудвиг заслужува секаква пофалба, туку тоа беше тој, додавајќи дека нашата книжевност, нашата уметност, нашиот целокупен дух, би можело да се каже, никогаш не би биле тоа што се да не беше тој. Тој сам, рече Лудвиг, во еден величествен напор, го промени текот и ритмот на нашиот дух, како што самиот, во не помалку величествен напор, изведе гола проза од стегите на провинцијализмот и затвореноста во зачмаениот свет на паланката и ја поведе по патот кој се влева во широката река на европскиот книжевен израз. Може Лудвиг да зборува што сака, проблемот е само во тоа што јас бев на тој пат пред него, а тоа Лудвиг никогаш не го призна, иако знаеше што направил, односно, знаеше дека едноставно ме прегази како некој забревтан валјак, претворајќи ме во дамка, во лепенка на тој ист пат, дури и не вртејќи се да види како изгледам. А не личев на ништо, никој не личи на нешто кога ќе го прегази забревтан валјак, нема тука многу можности, не бев дури ни како пресуван лист, не бев ни како шарен станиол од бомбони кој некогаш, како деца, внимателно го рамневме со врвовите на ноктите и го диплевме во кутии за чевли. Лудвиг после рече дека не ме видел. Не е ни важно кому му го рекол тоа, не е важно од кого го слушнав, но самата изјава ме тера на смеење.

На тој пат немаше никој освен мене, единствено што можеше да се види на тој пат бев јас самиот, со други зборови, постоеше само еден начин да ме прегази на тој пат: тоа да го стори намерно. На крајот на краиштата, јас по тој пат сè уште одев крадешкум, главно во доцните часови или во токот на ноќта, а и дење ги користев сенките, но никако не може да се рече дека бев невидлив. Напротив, бев толку видлив што одредени луѓе, кои не морам да ги набројувам, бидејќи се знае кои се, значи, тие одредени луѓе, кои беа поврзани со одредени институции, кои исто така не морам да ги набројувам, и за нив се знае кои се, значи, тие одредени луѓе од тие одредени институции, јавно свртеа внимание на моето, како што рекоа, несоодветно однесување кое остава гаден вкус во устата. Гаден вкус во устата!

Како однесувањето да може да се јаде! Со задоволство тие мене би ме изеле, знам, веќе мислат дека ме начнале, но јас сум отпорен плод, лачам сопствена одбрана, и оној кој ќе ме загризе може да очекува набрзо да почнат да му трнат забите. Тоа не е ништо страшно, трнењето е минлива појава, а најважно е да имаат заби, за разлика од мене, мене сите ми испаднаа во оној безочен налет на валјакот на Лудвиг. После некој ми рече дека моите заби се продаваат по многу висока цена, но не можев да утврдам дали тоа е точно и дали постои правен лек што тие заби, фигуративно речено, би ги вратил во вилицата на која ѝ припаѓаат. Меѓутоа, не е можеби ни толку страшно да ве згази валјакот на човекот кој, како што вели, ги изменил тековите на голата книжевност, а ни загубата на забите не е најстрашната работа на све-

тот, но страшно е, дури и ужасно, тој ист човек, на телевизиска емисија во која заедно учествувавме, да се сврти кон мене и да ме праша што воопшто сум барал на тој пат? Ако водителката на програмата тогаш не ми дадеше сосема мал знак, кој го сфатив како израз на нејзина поддршка, можев во истиот момент да станам и да си излезам, толку ми се смачи Лудвиг, а посебно ми се смачи кога ми се обрати после таа телевизиска емисија и предложи, бидејќи живеев блиску до студиото, да отидеме кај мене на кафе. Избегнувајќи да го погледнам во очи, измислив некој изговор, реков дека имам некоја друга обврска и тука пред него, иако немав ништо друго во план, влегов во такси и гласно, така што и Лудвиг можеше да слушне, изрецитирав некоја адреса на спротивниот крај на градот. А што направи тој? Тој отиде во мојот стан и, кога малку подоцна се појавив таму, го затекнав како пие кафе со мојата жена. Сега те спомнавме, рече мојата жена и плесна со рацете како да се обидува да фати молец. Образите ѝ беа румени, веројатно од ласцивноста со која ѝ зборувал Лудвиг, за толку кратко време тој можеше сешто да каже, и тоа со неверојатна брзина, неколку пати сум присуствувал на неговите вербални огномети, секој пат пред некоја друга женска личност, и секогаш одново се уверував дека бил во право оној поет кој напишал дека, кога му се додворуваме на некој, всушност се додворуваме себеси со коса до појас, единствено што Лудвиг не знаеше кога треба да застане.

Всушност, сосема е веројатно дека жените не го ни интересираа, а ни мажите, тоа веќе го знам добро,

не е важно како, некои работи никогаш не треба да се откријат, и сè што сакам да кажам е дека Лудвиг уживаше во себе повеќе отколку што кој било друг уживаше во него, и тоа, изгледа, секогаш му беше доволно. Поминаа многу години откако го видов последен пат, но не верувам дека во тој поглед било што се изменило, освен што, се разбира, тој го достигна врвот на славата. Би можел веднаш да додадам дека некои од нас мораа за тоа да платат одредена цена и да исчезнат или да се повлечат од главната книжевна сцена, која сега во целост му припаѓа на Лудвиг и на оние кои му аплаудираат, кои не прават ништо друго, всушност, освен што кажуваат пофалби и повторуваат сè додека устата не им фати пена, како Лудвиг е поголем од сè што нашата книжевност досега дала.

Лудвиг потполно сам ги промени тековите на нашата проза: кога ќе ја чујам таа реченица, би можел веднаш да се обесам, а тие сепак ја повторуваат до бесвест. Лудвиг ова, Лудвиг она, уште малку па, како кога станува збор за артистите и популарните пејачи, ќе произведуваат посебна облека под негово име, вклучувајќи и долна облека, чорапи и прслучиња. Лудвиг се разбира, за сето тоа ќе добива одреден процент, на изглед мал но сосема пристоен кога сè ќе се собере. А онаа вечер, кога го затекнав во мојот стан, со мојата зацрвенета жена, тој само презриво ми се насмеа, дури за момент, сосема краток момент, признавам, ја спушти дланката на половината на мојата жена, како да сакаше да покаже дека и таа, ако само го посака тоа, може да му припадне нему. И порано тој зборуваше дека пријателите делат сè, или како што рече тој, по тоа се знае дека се пријатели.

Знам дека звучи чудно кога го спомнувам како пријател, но вистината не треба да се крие: ние навистина бевме пријатели, и тоа некаде од крајот на шеесеттите, кога се запознавме во дворот на Филозофскиот факултет во Белград, во времето на големите промени и потреси, кои на крајот не беа никакви потреси, како што промените не донесоа никакви промени, туку само ја подобрија стагнацијата и затворањето на очите пред неизбежностите. Не требаше тогаш да дозволиме да нè запрат кај подвозникот, често повторувавме Лудвиг и јас, сè додека едно утро, многу години подоцна, додека уште се протегнував во креветот, не го слушнав Лудвиг, во некоја раноутринска емисија на радио, како зборува за тоа како западните сили, односно, нивните шпиони, се инфилтрирале во нашите редови, посебно меѓу студентите, обидувајќи се студентските немири и протести да ги искористат во своите подмолни намери. Се исправив во креветот како изгорен и некое време не се осмелив да дишам. Водителот на емисијата праша дали Лудвиг би бил подготвен да спомене некои имиња, поточно, може ли да се сети кој од лидерите на тие протести соработувал со шпионите? Се слушна како Лудвиг мљацка, секогаш мљацкаше кога не беше сигурен што би требало да каже и знаев дека ќе се послужи со некоја готова формула, како што е: Не мора сè да се каже одеднаш, ајде нешто да оставиме на слушателите за друг пат”, на што водителот рече дека ќе го држи за тоа ветување, што, убеден сум, предизвикало ласцивна насмевка на Лудвиговите усни, предизвикана од неговата помисла дека водителот може да го држи и за

нешто друго, не само за ветувањето. Низ мојата соба се разлеа музика, интервјуто беше завршено, Лудвиг го напушти студиото, не го мрзеше толку рано да отиде во радио-станицата, никогаш не би пропуштил прилика да се рекламира, без оглед на тоа што доцна си легнуваше и уште подоцна стануваше, обично за време на ручек, понекогаш дури и подоцна, но ако го поканеа во утринскиот телевизиски дневник или во некоја емисија на радио, Лудвиг редовно стануваше, седнуваше во такси и стигнуваше на време, со закравени очи и рапав глас, што, како што велеше, само ја зголемува неговата привлечност. Секоја жена, велеше, веднаш посакува да ѝ ја спушта главата во скут и нежно да ме милува, сè додека тој замор и таа рапавост не исчезнат, и колку тоа да не ми се допаѓаше, морам да признаам дека Лудвиг беше омилен кај жените, значително помилен од мене, и дека често бев сведок на ситуации кога сосема непозната жена подготвено ќе му го понудеше својот скут, со тоа што јас најчесто заминував пред него, по што тој ќе се свртеше и ќе ги притиснеше своите усни во самото дно на нејзиниот стомак, со зборовите дека тоа е планина која, ох, никогаш нема да ја освои, и жените во истиот миг почнуваа да ги шират нозете, се слушаше како пукаат конците на нивните најлон чорапи, како срцето побрзо им чука а дишењето им станува неправилно, и после тоа можам само да поаѓам што се случувало, иако никогаш вистински не размислував за тоа и се надевам дека никој нема да помисли дека сум му завидувал. Најлесно е да се биде Дон Жуан или Казанова, никој не може да ме убеди во спротивното, дури ни Луд-

виг. Не памтам кога го видов последен пат, но ако ми се укаже можност, нема да пропуштам тоа да му го кажам, како што секогаш сè му кажував. Јас никогаш не сум бил од оние кои сешто кријат во себе, па потоа се полни со омраза, бес и немоќ. Кога имав нешто да кажам, кажував; кога немав што да кажам, молчев. Некаде прочитав една поучна реченица од Талмудот: подучувај го својот јазик да зборува. Не знам, и како што поминуваат годините, сè поубеден сум дека тоа е најдобриот совет што може да го добие човек. Да се знае вистинскиот момент кога треба да се изговорат тие зборови му обезбедува на човек спокојство и мирна егзистенција, што, за жал, не може да се каже за мене. Моето не знам, не завршува со точка, туку со знак прашалник, со онаа влезна интонација која сè доведува под сомнение, па и самата себе. Сето ова можеби не е во меѓусебна согласност, но тоа е нешто од што одамна се откажав. За склад се потребни двајца, како во оној стар шлагер За танго се потребни двајца, бидејќи некои работи не можат да се прават во самотија. Не мислам сега на односот помеѓу Лудвиг и мене, тука, патем речено, имаше и склад и несклад, веројатно како во секој друг однос, туку мислам на општата дефиниција на складот меѓу луѓето, на неволноста на луѓето да бидат во хармоничен однос со што било, па дури, што е најлошо, и со самите себе. Никогаш не може некој да не мрази толку колку што ние можеме да се мразиме самите себе, па дури и кога гледаме дека таа самоомраза има катастрофални последици по нас, ние продолжуваме да се мразиме, и не застануваме на тоа туку ги повикуваме и другите да ни се

придружат, да ни помогнат заедно да го мразиме своето суштество сè додека постои нешто што уште може да се мрази. Застрашувачко е тоа ждерење во себе, таа човекојадска страст на која ѝ се предаваме кога и да останеме сами со себе. Понекогаш помислувам дека ништо друго не слушам кога ќе излезам надвор освен непрекинатиот звук на цвакање, и ако малку подобро се загледате на улица или во некоја продавница, ќе видите дека кај повеќето луѓе, дури и кога устата им е затворена, непрекинато ги помрднуваат виличните мускули, дека тие, со други зборови, не престануваат да се цвакаат себеси однатре. Можеби на тоа мислел Елиот кога пишува за празните луѓе, за оние кои немаат повеќе ништо во себе, кои се јадат однатре сè додека ништо не остане и потоа одат како лушпи, како шуплини кои чекорат, а ако нешто само малку посилено ги удри, се распаѓаат на илјада парчиња, како шофершајбна. Не треба, можеби, на тоа да се троши време, на човечкиот род веќе одамна не може да му се помогне, човечкиот род го одбра патот по кој никој не одел пред него или, ако некој и одел, го правел тоа на сосема друг начин, што ме потсетува на Ханибал, кој со поворката на слонове се упатил преку Алпите, по пат по кој и претходно се одело, но на сосема друг начин. Најлошо, се разбира, поминале слоновите; останатите, помалку или повеќе, среќно се извлекле, што не може да се каже за човечкиот род, не само поради тоа што сега се движи без слонове, туку затоа што оној кој еднаш нема да послуша, а му е понуден добар пример, тој нема никогаш повеќе да послуша. Секој родител го знае тоа, дури и јас, кој не

сум родител, па зошто тогаш не би знаел човечкиот род и, се разбира, Лудвиг, кој и онака смета дека токму тој е нешто најубаво што можело да му се случи на човечкиот род, не само во нашата земја, не само во Белград, туку секаде, дотаму до каде што погледот ти допира, по целата земјина топка. Скромноста на некои луѓе навистина не познава граници, што, претпоставувам, е причината зошто Лудвиг себеси се нарекува глобалист, односно, како што самиот тоа го дефинираше, човек кој го задолжил светот во глобална смисла. За сето тоа стануваше збор во онаа телевизиска емисија во која се наведна накај мене и рече, доволно тивко дека може да тврди дека шепотел но и доволно гласно за звукот да допре до микрофонот, бидејќи сите имавме бубачки закачени на реверите на нашите сакоа, така што, значи, секој го слуша, секој гледач, а не само јас, прашањето за тоа што сум барал јас на патот на кој некој ме прегазил. Така, значи, тој се гледа себе, помислив, додека тој тоа го шепотеше, додека, всушност, ја кривеше устата за своите зборови што подобро да ги испрати до микрофонот, и тоа до мојот микрофон, бидејќи наведувајќи се кон мене, со левата дланка го покри својот микрофон за да ми покаже дека внимава што зборува, иако во исто време со десната рака ја притисна мојата лева рака, па јас не можев, и да сакав, да ја подигнам дланка кон малиот микрофон и да го препречам патот на неговиот здив, на неговите зборови, на неговата зла намера, тоа не може да се нарече со никакво друго име, зло е зло, макар потекнувало и од најдобриот човек. Вчудоневидено го погледнав, здогледувајќи го со крајчето на окото

мојот лик на мониторот. Камерманот, очигледно, осети нитка на можен судир и не го помрдна објективот, очекувајќи го мојот одговор, а јас само молчев, неподвижен, сè додека тишината не стана предолга, не може бескрајно да се молчи на телевизија, и потоа водителката се накашпа, убаво се слушна како нè предупредува, но ни Лудвиг ни јас не прозборевме и, барем кога станува збор за мене, не ни можевме повеќе да проговориме, што ја примора водителката да се огласи и да каже дека не памти во нејзината емисија некој да се расправал со молчење, така нешто, рече, не постои во анализите на белградската телевизија, веројатно ни во анализите на другите телевизии, но можеби сепак сега, додаде, би можеле да слушнеме за што станувало збор во таа тишина. Лудвиг се изненади, ги рашири рацете, рече дека не разбира зошто водителката го прашува тоа, дури почна да раскажува за релативноста на времето, за тоа како она што за водителката е предолго за некој друг, за него, на пример, рече, може да биде прекратко. Тоа беше една од неговите омилени теми, но водителката тоа го знаеше, тој веќе имаше доаѓано во нејзината емисија, и тоа повеќе пати, и не му даде да зборува, го прекина со зборовите дека повеќе би сакала да слушне што мисли за тоа неговиот колега, загледувајќи се во мене со толку молежлив израз на лицето што малку недостигаше да и го отворам срцето и да почнам да зборувам за она што никому го немав кажано. Сепак, ништо не реков, а кога таа ми пријде по завршувањето на емисијата и, навлекувајќи го повторно оној молежлив израз на лицето, запраша зошто не сакав да го изнесам своето

видување, реков дека нејзе би можел тоа секогаш да и го соопштам бидејќи во неа имам доверба, но не и на целиот свет на кој за тоа и онака не му е гајле. Не менувајќи го изразот на лицето, ме праша кога би ѝ го соопштил тоа. Се гледавме некое време без зборови. Што порано, реков, веднаш. Ќе викнам такси, рече таа и влезе во најблиската канцеларија. Лудвиг дотогаш беше заминат, односно, мислев дека е заминат, а тој, всушност, го увидов тоа подоцна, ме чекаше пред зградата. Водителката излезе од канцеларијата, ми пријде и рече дека нешто се случило, дека мора некаде да побрза, непријатно ѝ е, секако би сакала да ја слушне мојата приказна, но можеби тоа може да почека ден-два, најмногу два дена, го има мојот број на телефон, ќе ми се јави, и јас ја пружив раката, ѝ го допрев рамото и реков дека сè е во ред. Ви благодарам, рече таа и ми ја стисна раката со таква жестина, како да сум ѝ го спасил животот. Таксито сепак го повика, рече, стигнува за пет минути, и ако сакам, можам да го земам. Ми мафна и трга по скалите на горниот кат, а јас со лифтот се спуштив во предворјето. Лудвиг ме чекаше пред зградата и, на мое големо изненадување, со мирен глас понуди да ме испрати до мојот стан и тука, во мојот стан, да се напиеме кафе. Осетив мачнина која се закануваше целиот да ме обвитка со лепливите пипки и, здогледувајќи како зад неговиот грб застанува таксито, му реков дека имам некоја неодложна обврска на сосема другиот крај од градот. Го заобиколив, ја отворив вратата на таксито и со повишен глас ја изрецитирав адресата во Гумице, таму каде што живееше мојата сестра. Таксито веднаш тргна, стигнав

само да видам како Лудвиг одмавнува со главата, и тогаш, помислив, најпосле можам да здивнам. Вечерта се претопуваше во ноќта, можеби веќе и беше ноќ, но улиците беа полни со луѓе, некои продавници уште работеа, сè некако ми изгледаше празнично, поубаво отколку што навистина е, и некаде на Славија му реков на таксистот дека сум се премислил, дека нема да одам во Гумице, немам таму што да барам, му реков бидејќи одамна не разговарам со мојата сестра, ниту таа разговара со мене, па го замолив да ме однесе дома. Вратата ми ја отвори мојата жена, цената зацрвенета, а внатре, на масата, седеше Лудвиг и пиеше кафе. Се разбира, морав да смислам некоја приказна, да објаснам како толку брзо сум се вратил од Гумице и што воопшто барам во мојата родена куќа. Наместо тој да објаснува и да се правда, објаснував јас, се правдав што го вознемирувам во топлината на мојот дом, така што, на крајот, секој момент очекував да ми каже дека сега можам да си одам. После сè, сепак тој си отиде а јас останав, и потоа морав да истрпам лавина прашања со кои ме опсипа мојата жена. Уште малку, ѝ реков, па ќе помислам дека и тебе ти е криво што се вратив побрзо отколку што очекувавте. Луд си, рече мојата жена, додавајќи дека немало посреќна личност од неа кога го слушнала звукот на мојот клуч во бравата на влезната врата. Сонце ја огреало, рече таа, бидејќи веќе, тврдеше, почнала да чувствува некаква морничавост од начинот на кој Лудвиг ѝ ги упатувал своите погледи. Како да е негова сопственост, рече, со која може да располага како сака. Така излезе дека морав и неа да ја тешам, иако посакував